

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Voorwoord

Kan het nog gekker?

Therapie om onze complexe menselijke realiteit behapbaar te maken

---

Cathy Van Gorp

‘Mama, papa, twee kindjes. Dat model kennen we. Maar anno 2015 ontstaan er steeds meer nieuwe gezinnen. Mensen vervullen hun kindertijd op heel diverse manieren.’ Zo kondigde Phara De Aguirre de documentaire van haar collegajournalisten aan over nieuwe gezinsvormen. Niet gedacht dat ik me zo uitgedaagd zou voelen bij het kijken naar *Koppen*, een reportageprogramma op de Vlaamse publieke omroep (www.een.be/programmas/koppen/onze-kinderwens).

Onze westerse samenleving – en dus ook onze gezinnen – zijn de afgelopen decennia immens veranderd. Verschillende Nederlandse en Vlaamse auteurs wijzen ons er de laatste jaren op hoe de veranderingen in onze maatschappij hun onuitwisbare invloed hebben op ons zijn en welzijn. Trudy Dehue (2008) onderzocht de invloed van onder andere onze neoliberale maatschappij op de incidentie van depressie. Dirk De Wachter (2012) betoogt al jaren dat onze persoonlijkheid verandert door de maatschappelijke trend om op snelle bevrediging uit te zijn. Paul Verhaeghe (2015b) doet in zijn nieuwste boek voorstellen hoe deze beweging, die ons te gronde zou kunnen richten, kan gecompenseerd worden door ons opnieuw met elkaar te verbinden en zo een nieuwe vorm van autoriteit en werkelijke democratie te ontwikkelen. Als systeemtherapeut zijn we doordrongen van de visie hoe betekenis enkel bestaat en ontstaat in een context. Wij zijn altijd kind van onze tijd.

Ik merkte dat ik het moeilijk vond om niet in een oordelende positie vast te geraken bij het kijken naar deze reportage. Als therapeut horen we weg te blijven van elke vorm van moraliteit. Onderzoek blijft uitwijzen hoe de Rogeriaanse basishoudingen nog steeds de krachtigste indicatoren voor therapeutische alliantie en voor positieve therapie-uitkomsten zijn. Empathie, echtheid, onvoorwaardelijke acceptatie.

Cathy Van Gorp

Het mooie portret in deze uitzending van drie op zijn minst uitdagende variaties op het klassieke kerngezin zette me aan het denken. Een koppel tweelingzussen besliste na een slopende en teleurstellende adoptieprocedure van acht jaar om zelf zwanger te worden. Een van hen werd zwanger via kunstmatige inseminatie. Samen voeden ze hun nu vijfjarige dochter op.

Een man en een vrouw ontmoetten elkaar tijdens een bijeenkomst voor transgenders. Ze werden verliefd. Beiden hadden een kinderwens. Ze besloten hun transitietraject voorlopig uit te stellen om zwanger te worden. Overtuigd van hun gegronde keuze zetten ze zich schrap voor de mogelijke commentaren die de man zal krijgen wanneer ook hij effectief zwanger zal zijn.

Een lesbische mama koos bewust haar homoseksuele vriend als donor. Het homokoppel en de alleenstaande mama voeden hun zoontje op in co-ouderschap.

De Belgische wet hinkt achterop, klagen deze ouders. De advocaat in de documentaire betoogt dat een tendens in de samenleving altijd voorafgaat aan verandering in de wetgeving. In België is het alles of niets. Ouderlijk gezag heb je enkel via de juridisch vastgestelde afstammingsband. In Nederland is de wet subtieler. In België is een wetsvoorstel in de maak om zorgouderschap juridisch te omkaderen en het afstammingsrecht zo ook geslachtsneutraal te maken. Opvallend hoe er tussen onze twee landen wel vaker subtiele verschillen zitten.

En zoals de wet achterop hinkt, zo verandert mijns inziens ook de context sneller dan onze betekenisgeving ervan. Verschil doet merken, stelde Bateson. Iets krijgt slechts betekenis ten opzichte van een bepaalde achtergrond, toonden de gestaltpsychologen aan. Mijn achtergrond is nog altijd dat kerngezin van de jaren zeventig waarin ik zelf geboren werd. Als systeemtherapeuten weten we dat afwijken van de gangbare sociale perspectieven niet zonder effect blijft (Mattheeuws, 1990). Het bewustzijn dat je afwijkt van de norm behoedt je tegen het vastgeraken in het onvermijdelijke spanningsveld van erbij horen en erbuiten vallen. Was het dat wat me tegen de borst stuitte bij het verhaal van de overigens zeer lieve tweelingmama's? Ze deden hun uiterste best het anders zijn te ontkennen. Volgens mij een mogelijke valkuil. Verhaeghe (2015a) betoogt dat we onszelf meer en meer vastzetten. We dragen onze vrijheid zo hoog in het vaandel, zonder daarbij te erkennen dat onze begrensdheid ook een realiteit is. Hij verwijst daarbij naar Zygmunt Bauman: 'Nooit zijn we zo vrij geweest. Nooit hebben we ons zo machteloos gevoeld.' In een complexe realiteit die vragen zal oproepen mag net de complexiteit niet genegeerd

---

Kan het nog gekker?

worden. Taal creëert werkelijkheid. Als er geen woorden voor zijn, bestaat het niet. Mag er dus nog verschil zijn, opgemerkt verschil?

‘Is het niet voldoende om een kind in liefde op te voeden?’, vroeg elk van deze buitengewone koppels. Met de hechtingsbril bekeken hebben ze overschot aan gelijk natuurlijk. Geen twijfel mogelijk dat deze kinderen zeer gewild zijn en met grote nabijheid en veel liefde omringd zijn. Opnieuw denk ik aan dat andere belangrijke aspect van ontwikkeling dat door veilige hechting mogelijk gemaakt wordt: separatie. Verbonden, veilig en met vertrouwen op ontdekkingstocht gaan in de grote wereld om uit te groeien tot een zelfstandig en autonoom individu.

‘Autonomie komt voor mij neer op het samen maken van regels en wetten, die zelf naleven en die ook doen naleven’, stelt Verhaeghe (2015a). Politieke verschuivingen naar rechts, zowel in Nederland als België, zijn de onvermijdelijke, maar tegelijk vermijdende reactie op de wel zeer snelle veranderingen in onze maatschappij die ons zonder houvast, zonder kader achterlaten. Het toont ons schrijnend welke nood wij mensen hebben aan begrenzing, aan duidelijkheid. Aan autoriteit, volgens Verhaeghe. Deze reportage zou een mooie aanzet kunnen zijn tot discussie zowel bij de man in de straat als in de Wetstraat.

Is dit ook niet onze kerntaak als therapeuten? De complexiteit van onze menselijke realiteit behapbaar maken. Woorden ontschuldigen, doen afstand nemen van de soms verslindende realiteit van onze patiënten. Taal herkadert en doet mensen opnieuw bewegen. Taal ondersteunt mensen in een veiliger en meer verbonden relatie met zichzelf en anderen. ‘Ten slotte belichtten Main [...] en Peter Fonagy [...] het vitale belang van de houding van het zelf ten opzichte van de eigen ervaringswereld. Ze lieten zien dat veilige gehechtheid, veerkracht en het vermogen veilig gehechte kinderen groot te brengen, allemaal in verband staan met het vermogen van het individu om een reflectieve houding in te nemen ten opzicht van zijn innerlijke ervaringen.’ (Wallin, 2013, p.2)

Wij hopen dat we met de artikels in dit nummer van *Systeemtherapie* u als systeemtherapeut weer wat meer taal aanreiken. Taal en kader om de complexe wereld van therapie en van onze patiënten samen met hen te bevatten.

Zoals eerder dit jaar aangegeven hebben wij er als redactie voor gekozen meer ruimte te geven aan wetenschappelijk en systemisch onderzoek vanuit Nederland en België. Het onderzoek van **Elia Wyverkens & Ann Buysse** belicht de effecten van donorconceptie op gezinsvorming. Donorconceptie mag niet verengd worden tot een medische ingreep. Het gaat

Cathy Van Gorp

om een gezinsvormingsproces waarbij vragen en moeilijkheden ook nog kunnen ontstaan op het moment dat de kinderen al lang geboren zijn. De auteurs pleiten ervoor het gezin als geheel in beschouwing te nemen en als hulpverlener de complexiteit altijd in verband te brengen met het unieke verhaal van elk gezin.

Jan Meerdinkveldboom toont ons hoe gepaste zorg voor een suïcidale jongen enkel kon gerealiseerd worden als ook rekening gehouden werd met de moeder en haar verhaal. Een mooie praktijk ter illustratie van het in het vorige nummer verschenen artikel van deze auteur over de noodzaak om ouders te betrekken, en een opfrissing van onze kennis en kunde omtrent symbiose.

Rika Ponnet doet bij de meeste Vlamingen wellicht een belletje rinkelen. **Cathy Van Gorp** interviewde haar over haar werk met koppels en haar ondernemingsgezinde manier om het belang van hechting tot bij een breed publiek te brengen.

We zijn altijd opgetogen wanneer artikels in ons tijdschrift aanzetten tot reflectie en discussie. **May Michielsen & Jan Lens** zetten hun eigen praktijkvisie naast die welke **Petra Deij & Judith van Verseveld** in een vorig nummer van *Systeemtherapie* verwoordden. Een Vlaams-Nederlandse discussie die ook de internationale trends en visies omtrent gehechtheid en seksualiteit weerspiegelt.

De Smet en collega's brengen verslag uit van de jongste miniconferentie van de International Association for Relationship Research. Dat geeft een beeld hoe gepassioneerd ook onderzoekers uit verschillende disciplines en werelddelen bezig zijn met het beter begrijpen van disfunctionerende partner- en gezinsrelaties.

Omdat ook studiedagen een plek voor reflectie, voeding en ontmoeting zijn, nog twee extra congresverslagen. **Krista Mommen** blikt terug op een boeiende en energiegelovende studiedag van Rapunzel over de kansen die overgangen in het leven geven. **Eva Deslypere** spreekt in haar verslag van de recente studiedag van Context haar hoop uit: hoe fijn het zou zijn als op verschillende beleidsniveaus het belang wordt ingezien van het effect van reflectie op de kwaliteit van ons werk.

En omdat ook goede boeken ons van broodnodige woorden kunnen voorzien, recenseert **Jolanthe de Tempe** *Blijf toch bij me* van Petra Deij, een mooie aanvulling op een psychotherapeutisch proces voor partners die na ontrouw hun relatie willen herstellen en verdiepen.

.....
Kan het nog gekker?

Literatuur

- Dehue, T. (2008). *De depressie-epidemie*. Amsterdam: Augustus.
- De Wachter, D. (2012). *Borderline times*. Tiel: Lannoo Campus.
- Mattheeuws, A. (1990). Het spel der vanzelfsprekendheden. *Systeemtheoretisch Bulletin*, VII(4), 255-287.
- Verhaeghe, P. (2015a). *www.dewereldmorgen.be/artikel/02/02/autonomie-autoriteit-en-democratie-vrijheid-kan-niet-zonder-afgrenzing*.
- Verhaeghe, P. (2015b). *Autoriteit*. Amsterdam/Antwerpen: De Bezige Bij.
- Wallin, D. (2010). *Gehechtheid in psychotherapie*. Amsterdam: Nieuwezijds.